

Wat kunt u doen in aanloop naar de aflamperiode?

Hoeveel lammeren een Nederlandse schapenhouder kan afleveren, hangt af van het aflampercentage (het aantal lammeren gedeeld door het aantal ooien) en het percentage lammersterfte. Dit artikel beschrijft de kritieke momenten die deze percentages kunnen beïnvloeden, de manier om ze te monitoren en in gunstige zin te beïnvloeden.

Conditie moederdier

Bepalend voor het aantal geboren lammeren is de conditie van de ooi in de dekperiode. Op een schaal van nul tot vijf ligt de optimale conditiescore in de dekperiode voor de meeste in Nederland voorkomende rassen tussen de 3 en 3,5. Met je handen kun je dan de doornuitsteeksels van de lendenwervels net voelen; de dwarsuitsteeksels van de lendenwervels kun je net wel of net niet voelen.

Dieren die een mindere conditie hebben, moeten beter worden gevoerd. Dit kan op twee manieren. De ene manier is ze te verwijderen naar een beter weiland. In Nederland is dat meestal voldoende. Als er geen betere wei is, is bijvoeren met ruwvoer of met krachtvoer nodig. Vervolgens mag de conditie in de eerste drie maanden van de dracht niet toenemen. Bij ruim voldoende najaarsgras is dat nog wel eens een uitdaging. Tot slot moeten de ruw- en krachtvoerverziening in de laatste maanden van de dracht zodanig zijn dat de conditie op peil blijft. Bij meerlingdragende ooien die in de maanden daarvoor zijn vervet, lukt dat vaak niet zonder krachtvoer.

Stadia van de dracht

Een goede start hangt bij pasgeboren lammeren niet alleen af van het verloop van de geboorte, maar vooral ook van de omstandigheden tijdens de dracht. Afwijkingen van de hierboven genoemde conditiescore hebben een negatieve invloed op het uiteindelijke aflampercentage en het geboortegewicht. Op het geboortegewicht van het lam zijn onder andere de volgende factoren van invloed:

- de ontwikkeling van de placenta, die plaatsvindt in de periode van dertig tot negentig dagen dracht;
- de ontwikkeling van de uier, die normaal gesproken plaatsvindt in de periode vanaf 120 dagen dracht.

Als een ooi onvoldoende voedingsmiddelen binnenkrijgt, gaat de ontwikkeling van de lammeren voor op de ontwikkeling van de uier. Onvoldoende uierontwikkeling in de laatste maanden van de dracht is daarmee een makkelijk afleesbaar signaal waar de schapenhouder op zou moeten reageren door te controleren of de ooien voldoende voer of voer van de juiste kwaliteit en samenstelling krijgen.

Monitoren en bijsturen: wat kunt u doen?

- regelmatige conditiescore;
- controle kwaliteit ruwvoer;
- vaccinatie enterotoxaemie ('t bloed);
- controle uierontwikkeling;
- hygiëne rond aflamperiode;
- eventueel scheren voor aflamperiode;
- navelontsmetting.

Lammersterfte

Hoe hoog de lammersterfte in ons land precies is, weten we niet. Daarvoor is de registratie in de eerste levensweken te onnauwkeurig. Inclusief doodgeboren lammeren is de gemiddelde lammersterfte waarschijnlijk ruim tien procent in de periode tot spenen. Ongeveer de helft van die sterfte vindt plaats in de eerste week na de geboorte.

Naar schatting heeft maximaal dertig procent van de lammersterfte een infectieuze oorzaak. De overige sterfte heeft niet-infectieuze oorzaken, zoals een te laag geboortegewicht, geboortetrauma, onvoldoende biest of biest van slechte kwaliteit, onvoldoende zorg rond de geboorte, afkoeling, ziekte en slechte conditie van het moederdier.

Biest

Smakelijk ruwvoer, in de laatste weken van de dracht eventueel aangevuld met krachtvoer, vormt de basis van een goed rantsoen. Te weinig voer of voer van onvoldoende kwaliteit tijdens de laatste maand van de dracht heeft een lager geboortegewicht en onvoldoende uierontwikkeling tot gevolg. Een te laag geboortegewicht leidt tot hogere lammersterfte, niet alleen tijdens of rond de geboorte maar ook in de periode daarna. Onvoldoende uierontwikkeling leidt tot een te lage biestproductie, biest van verminderde kwaliteit en tot een te lage melkproductie, niet alleen bij de start maar tijdens de hele lactatie.

De laatste maand van de dracht is dus een wezenlijke periode. Niet alleen voor de ontwikkeling van de vrucht, maar ook met het oog op sterfte rondom de geboorte en latere groei. Bovendien maakt een tekort aan biest van goede kwaliteit het lam gevoeliger voor infecties. Het risico op gewrichts- en hersenvliesontsteking kan daardoor toenemen.

Een combinatie van smakelijk ruwvoer eventueel aangevuld met krachtvoer, scoren van de conditie en letten op uierontwikkeling aan het eind van de dracht zijn zaken waarmee de schapenhouder het aflampercentage en de lammersterfte in gunstige zin kan beïnvloeden. Gaat er toch iets mis dan kan GD op verschillende momenten ondersteuning bieden (zie kader).

Welke ondersteuning kan GD bieden?

- onderzoek op koper: in de dekperiode is een juiste kopervoorziening belangrijk. Daarom adviseren wij om van minimaal vijf oaien bloedonderzoek op koper te laten verrichten in de maand voor de dekperiode en dit onderzoek te herhalen rond honderd dagen dracht;
- mestonderzoek leverbot (zie ook pagina 19 van deze Schaap en Geit);
- onderzoek geaborteerde of gestorven lammeren (zie ook pagina 16 en 17);
- controle biestopname door gericht bloedonderzoek bij lammeren (zie ook pagina 11).